

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

00:00 Codis de temps

Persones que intervenen en aquest episodi:

LC: locutora

AM: Anna Menen, musicoterapeuta a l'Institut Guttmann

MC: Mireia Canals, musicoterapeuta a l'Institut de Salut Cerebral i Neurorehabilitació Guttmann Barcelona

JLC: José Luis del Castillo, pare del Jose, infant ingressat a l'Institut Guttmann

AJ: Andrea Jiménez, logopeda a l'Institut Guttmann

MI: Miguel, pacient de musicoteràpia de l'Institut de Salut Cerebral i Neurorehabilitació Guttmann Barcelona

JO: Jose, infant ingressat a l'Institut Guttmann

[música alegre de piano]

00:04 Locutora, LC: La música és una creació humana capaç de despertar les emocions més intenses.

[música alegre]

00:11 Locutora, LC: Cridar a l'alegria,

[música alegre]

00:19 LC: inspirar el romanticisme,

[música de violins]

00:26 LC: invocar la melancolia

[música melancòlica de corda]

00:35 LC: o generar la por.

[música d'instrument de corda que genera tensió]

[nova música alegre]

00:44 LC: Diuen d'ella que entra per l'oïda però arriba fins al cor, i pel camí genera tot tipus d'efectes, com ara suscitar una experiència estètica, expressar sentiments o descriure pensaments i idees. I en ocasions, també complir una important funció terapèutica.

[música sintonia pòdcast]

01:02 LC: Avui dediquem una Beina de Mielina a la musicoteràpia en els pacients neurològics: la música com a eina rehabilitadora.

[sintonia pòdcast: música i veu masculina] Beines de Mielina, un pòdcast accessible de l'Institut Guttmann, coproduït amb Badalona Comunicació.

Connectant neurociència i persones.

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

[fi sintonia pòdcast]

[acords guitarra]

01:33 Anna Menen, AM: Pol, vine, que estàs molt lluny! Que no pots seure bé? Que t'ajudem?

01:37 AM *[cantant]:*

- Hola, Pol. Hola Pol!

[so d'infants]

- Hoooolaaaaa.

[Guitarra]

- Hola, Claudia.
- **Infant:** Hola!
- **AM** *[cantant]:* Hoooolaaaaa.

[la cançó segueix en segon pla]

01:58 LC: És un dimecres a la tarda a l'Hospital de Neurorehabilitació de l'Institut Guttmann a Badalona. El Pol i la Clàudia entren a la sessió conjunta de musicoteràpia i logopèdia. La musicoterapeuta, Anna Menen, els saluda amb la "cançó de l'hola", com cada dia. Els acords de la guitarra i l'alegria dels infants omplen la sala.

[segueix i acaba la "cançó de l'hola"]

- **02:22 AM:** Hola! Què és això? Una...

[so de pandereta]

- **02:26 Infant:** Pandereta
- **02:28 AM:** Una pandereta pel Pol. I una altra pandereta per la Claudia

[nova música]

02:35 LC: Anna Menen treballa estretament amb la Mireia Canals, també psicòloga i musicoterapeuta a l'Institut de Salut Cerebral i Neurorehabilitació Guttmann Barcelona.

[música]

02:47 LC: Entre les dues atenen multitud de pacients amb perfils diferents. Adults i infants amb lesions medul·lars, dany cerebral o altres trastorns neurològics. El ventall de possibilitats que obre la música, explica Canals, és gairebé infinit.

03:01 Mireia Canals, MC: El que fa la musicoteràpia és utilitzar la música en sí i els seus elements: el ritme, la melodia, harmonia... per treballar diferents àrees. L'àrea cognitiva, l'àrea motriu, els aspectes emocionals, sociabilització... Llavors es treballa amb múltiples col·lectius, ja siguin persones amb demències, siguin nens amb trastorns del desenvolupament, patologies o

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

simplement trastorns emocionals. Poden cantar, poden tocar instruments, poden fer exercicis de moviment. La coordinació, atenció...

[so de la sessió de musicoteràpia: se sent una pandereta i com la musicoterapeuta comença a cantar una nova cançó]

[el so de la sessió passa a segon pla]

03:39 LC: La musicoteràpia és una disciplina que va nèixer entre la primera i la segona guerra mundial, com a opció "experimental" per als ferits de guerra que omplien els hospitals i per als quals no hi havia prou personal sanitari.

[so de la sessió de musicoteràpia; Anna Menen cantant: Camino por la seeelva y oigo animales...]

[música]

04:00 LC: Era una alternativa senzilla, perquè com diu Anna Menen, només hi ha un requisit per assistir a musicoteràpia.

04:06 AM: No necessites tenir cap tipus de coneixements de música. El que sí que necessites és tenir una relació emocional amb la música. La major part de persones tenim un vincle amb la música, no? I de fet la música està molt present en les cultures; en totes les cultures hi ha música. Des de que estem dintre la panxa de la mare que sentim, utilitzem el so i la percepció del so per regular-nos.

[música]

04:27 LC: Els primers programes ja especialitzats van sorgir als Estats Units sobre els anys 50, i a Europa va arribar entre els 60 i 70. Tot i ser una disciplina molt jove, avui dia l'evidència científica i els resultats parlen per si mateixos. S'aplica en nombroses especialitats: cures pal·liatives, salut mental... I pacients neurològics, com els que atén l'Institut Guttmann.

[fi de la música]

04:50 José Luis del Castillo, JLC: Soy José Luis del Castillo y somos de Granada. Estamos aquí por un accidente de tráfico, que fue en una rotonda ahí en Granada. Un malaje que iba a más velocidad de lo permitido.

[nova música]

05:05 LC: Aquell dia, en el cotxe viatjaven la dona del Pepe i els seus dos fills. El Julio, de 2 anys, i el Jose, de 6 anys.

05:12 JLC: Fue un golpe, fue en la cabeza. Fue un movimiento en zigzag. Entonces un traumatismo craneoencefálico grave. Y bueno, realmente Jose llego en un estado que apenas...podría decirse vegetal. Solo respiraba, no se movía nada ni tenía conciencia.

05:28 LC: Les dues primeres setmanes que va estar ingressat a l'Institut Guttmann, el Jose presentava un estat de consciència molt baix. Va començar un tractament rehabilitador intensiu.

05:37 JLC: Primero con el fisio, luego con la ocupacional y luego empezaron la logopeda y después fue ya musicología. Y a nosotros nos gustó porque como Jose iba a música y sabemos que la música es algo muy importante para él, nos pareció fenomenal.

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

[música]

05:55 JLC: Aparte de ir al cole, él va a una academia de música que se llama Vento, en Granada. Y entonces este iba a ser ya su tercer año. “El barquito velero”... los clásicos como yo digo, pues le evocan unos recuerdos, ¿no?

[música]

06:08 LC: Però la cultura musical del Jose no es quedava només aquí.

06:11 JLC: Cada uno tiene un tipo de música que tiene una influencia sobre él.

[música]

06:16 JLC: Conmigo es más El Langui, el hip hop, que le gusta mucho, la de “Se buscan valientes”...

[música]

06:23 JLC: Con su primo Leo, pues tiene sus canciones también, con su prima... y entonces jugamos con eso.

06:29 AM: Tens una persona que de cop ha tingut un accident molt gran i que sembla que a vegades està connectada, a vegades no està connectada. I de vegades la música l'utilitzem per estimular. I per connectar més a la persona amb l'entorn, no? I com que és un estímul molt poderós i molt global i que atrapa molt, doncs pots treballar des de la part visual, des de la part més del tacte, de l'input vibratori... Pots treballar també el contacte visual, la comunicació no verbal... pots treballar molts aspectes.

06:56 LC: I això és el que han estat fent el Jose i ella des de la primera sessió.

[cop de la música]

07:01 JLC: Al principio Jose apenas podía mantener la cabeza erguida y apenas podía moverse mucho. No sabíamos si veía o escuchaba bien. Entonces vimos que desde la primera clase ya había una conexión y vimos un estímulo grande. Lo veías que le gustaba, ¿no? Y poquito a poco, conforme ha ido cogiendo un nivel más alto de conciencia, lo ves sonreír, ves que hay una conexión entre los dos. Reconoce canciones, reconoce el instrumento. Y sobre todo que trabaja las destrezas. Trabaja el ritmo, trabaja la precisión, la comunicación, el lenguaje corporal y trabaja la rutina. Y entonces vemos que realmente lo entiende y ha creado un lenguaje realmente con Jose y Jose se pone feliz, sonríe, se pone contento...

[música]

07:47 JLC: No puede hablar, pero sí que hemos creado un lenguaje con él, del ok con el pulgar hacia arriba, hacia abajo. Ya mueve la cabeza y dice el sí con la cabeza. El no.

07:54 LC: Però tot i els grans avenços que ha fet, l'objectiu del Jose i de la seva família és anar molt més enllà.

08:00 JLC: Nuestro objetivo es que Jose llegue lo más alto posible, hasta donde se pueda.

[música]

08:06 JLC: Recuperar la normalidad, o al menos la vida que llevábamos antes. Y que vuelva a casa

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

[acords de piano]

08:12 JLC: Y que nos dé una lección de vida a todos, que es lo importante.

[acord de piano final]

[so de la sessió de musicoteràpia]

- **08:19 Veu d'adult:** ¿Cómo está hoy Claudia?
- **Claudia:** ¡Enfadada!
- **Adulta:** ¿Enfadada? Claudia está...
- **Claudia:** ¡Enfadada!
- **[AM, cantant]:** Si estás enfadado, muy enfadado, patatea *[4 cops]*

[so de la sessió en segon pla]

08:43 LC: A l'Hospital de Neurorehabilitació de l'Institut Guttmann van començar a fer sessions conjuntes de logopèdia i musicoteràpia amb infants al setembre del 2022.

[so de la sessió de musicoteràpia]

- **08:53 AM:** I en Pol? En Pol abans ha dit que estava molt...
- **Pol:** Content
- **Adulta:** En Pol està content...
- **[AM, cantant]:** Si estàs content, molt content, pica de mans *[4 cops]*

[nova música]

09:14 LC: Segons l'afectació de cada persona, la logopèdia treballa diversos objectius: alteracions de la parla i del llenguatge, problemes en la deglució o afectacions en la veu. Andrea Jiménez, logopeda a l'Institut Guttmann, explica que els grups es formen ajuntant perfils similars o que es complementin. Com el Pol i la Clàudia.

09:33 Andrea Jiménez, AJ: Busquem que interactuin tant amb els terapeutes com entre ells, no? Al final, el fet de treballar en grup també ens permet modelar-los, però que en determinat moment, si ens interessa, nosaltres desapareixem una miqueta perquè entre ells també es puguin comunicar i fomentar aquesta interacció.

09:49 LC: I la música és una gran eina per afavorir la participació i la interacció.

09:53 AJ: A través de la música ens ajuda moltíssim a modelar les respostes dels nens, a treballar sons concrets, vocabulari... Podem fer històries musicades, cançons... Podem treballar un munt de coses i a més, d'una manera molt entretinguda, que els nens s'enganxen moltíssim. El que intentem és 1] potenciar el vocabulari d'aquests nens, ampliar-lo al màxim possible. Però també segons quins sons. És a dir, podem dedicar sessions a fer ritmes amb aquests sons en concret i després introduir-los a paraules i després aquestes paraules o frases. Llavors anem des de la unitat més petiteta a la unitat més gran.

[música]

10:28 LC: I tot tenint en compte que la rehabilitació amb infants és molt diferent que amb adults. Anna Menen.

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

10:34 AM: Els nens en neurorehabilitació són completament diferents. En adults tu ja tens algú que ha tingut una lesió i que tenia unes habilitats adquirides. Pots trobar que amb nens un nen tingui una lesió, però que hi hagués habilitats que no havia adquirit encara. Aleshores no ets pot centrar en "anem a recuperar el" perquè potser no ho havia adquirit. També els nens són molt honestos. Tu amb un adult pots negociar, no? Però un nen si "algu" no li agrada, és que no li agrada. Tu has de fer les coses molt atractives i has de fer que s'ho passin bé, perquè és que si no, no funciona.

11:03 LC: I per això, quan es planifica la sessió sempre s'ha de tenir en compte un factor clau.

11:08 AJ: Normalment intentem fer teràpies que siguin funcionals. És a dir, que si estem treballant el llenguatge siguin coses que després apliquin en el seu dia a dia.

[música]

11:18 AJ: Els animals, per exemple, o diferents tipus de menjar, de roba, coses de l'escola. Amb la musicoterapeuta busquem la manera d'encabir tot aquest vocabulari de forma molt entretinguda pels nens i també educativa.

[fi de la música]

11:36 [veu masculina sintonia pòdcast]: Beines de Mielina. Connectant neurociència i persones.

[nova música]

11:50 LC: L'aplicació de la musicoteràpia a l'Institut Guttmann es basa en el model de la Neurologic Music Therapy, impulsat gràcies als avenços en la neurociència i la comprensió de la percepció, la cognició i la producció musical.

[música]

12:06 LC: Segons aquest model, sobre el qual s'ha fet molta recerca, la música pot impulsar la plasticitat del cervell, que és la capacitat d'aquest òrgan per establir noves connexions que el permetin reestructurar-se i adaptar-se a noves situacions. Això passa perquè les àrees cerebrals implicades en la música també s'activen en el processament del llenguatge, en la percepció auditiva, l'atenció, la memòria, les funcions executives i el control motor.

12:34 AM: La xarxa neuronal que s'activa quan parlem també s'activa quan fem música. El que passa és que és més extens. Imagina't que tens dos entrades, no? Un passadís que et porta directament a la cuina i l'altre que rodeja la casa. Imagina't que el passadís que va directament a la cuina s'espalla.

12:48 LC: Llavors és quan podem emprar la música per crear altres passadissos que arribin a la cuina. És a dir, per ajudar al cervell a trobar una via alternativa per executar determinades funcions que s'han vist afectades. Aquestes funcions poden ser el llenguatge o la parla, però també d'altres com per exemple la capacitat motora.

[música]

13:09 AM: Tu pots tocar el tambor, que és molt "bonico", però potser el que ens interessa és que la persona pugui menjar i aleshores augmentar el moviment per aconseguir que aquesta persona pugui agafar un cobert i ficar se'l a la boca. No ho farem amb un cobert, ho farem amb "algu" que engresca més i pots fer més repeticions i és més divertit.

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

13:24 LC: Més divertit, i alhora significatiu. Perquè com recorda Anna Menen, l'objectiu no és tant gaudir de la música com empoderar la persona i aconseguir un impacte positiu en la seva vida.

[música]

13:38 AM: Jo tinc un pacient, que hem començat ara que va al bar i ja pot demanar un cafè. I això a ell li fa feliç, no? Perquè poder aprendre algunes frases sobreapreses ajuda moltíssim a guanyar autonomia i guanyar rapidesa a l'hora de demanar coses, a sentir-te més tranquil.

13:52 LC: I tot, sempre com a part d'un procés rehabilitador integral que inclou molts altres professionals. Mireia Canals.

13:59 MC: Els resultats en els pacients sempre són per un treball multidisciplinar. Mai diria que ve només del treball amb musicoteràpia.

[música]

14:11 MC: La sort de treballar a Guttmann és això, tenir un equip multidisciplinar i establir uns objectius comuns entre tots els professionals enfocats a aquell pacient.

14:22 LC: I aquest és el cas, per exemple, del Miguel.

[fi de la música]

[nova música, molt suau, de fons]

14:31 MC: Ella es Júlia, ¿sí?

Veu femenina de màquina: Hola.

14:34 LC: És un dimecres a la tarda i, com sempre, el Miguel arriba puntual a la seva sessió setmanal de musicoteràpia a l'Institut de Salut Cerebral i Neurorehabilitació Guttmann Barcelona.

[música]

14:47 LC: Fa 12 anys, el Miguel va quedar tetraplègic com a conseqüència d'un accident laboral. Només pot moure lleugerament el cap i no pot parlar, així que es comunica mitjançant un aparell que funciona per rastreig visual: ell fixa la mirada en les lletres d'un abecedari per anar escrivint les paraules que vol dir, i que la màquina pronuncia en el seu lloc.

15:07 Miguel, a través del comunicador, MI: Me gusta la musicoteràpia porque me gusta hablar de las cosas que viví.

[música]

15:14 LC: Per al seu cas concret, el departament de Neuropsicologia ha dissenyat un projecte molt engrescador per al Miguel. Ell és una persona amb una cultura musical molt àmplia, que havia navegat per nombrosos estils musicals en el passat. Rockabilly, metal... Per això es va decidir integrar la musicoteràpia en el seu procés rehabilitador. I així és com el Miguel i la Mireia Canals treballen cada setmana en un disc que contindrà 10 cançons versionades per ells.

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

15:40 MC: ¿Te acuerdas qué tema dijimos que íbamos a usar para esta canción? Voy a mirar los apuntes, a ver si lo tengo... Mmmmm! Es la de Credence, la de Have you ever seen the rain. ¿Quieres que la escuchemos?

15:54 LC: El Miguel porta 2 anys preparant aquest disc. El primer que fa és pensar en el tema sobre el qual vol parlar a la cançó. Després aporta un parell de propostes de músiques i juntament amb la Mireia valoren quina és la més adient per a la temàtica.

[nova música]

16:08 MC: Llavors la sentim, la compartim també. Li pregunto moltes vegades I perquè aquesta cançó, no? Que què ha passat, què hi té a veure? I a partir d'aquí fem una pluja d'idees. Li he de demanar que m'expliqui coses.

16:18 LC: Els dos parlen molt i, a mesura que s'han anat coneixent, la comunicació ha anat sent més fluïda. Però des de fa uns dies el comunicador no funciona bé i avui la Mireia participa més en la conversa per donar suport al Miguel. Estan començant el procés creatiu de la desena cançó del disc, en què el Miguel vol parlar del segon cop que va anar a una residència per passar allà unes setmanes. La resta de l'any, viu a casa seva amb la Mari i els seus dos fills: l'Aaron i el Bryan.

- **16:44 MC:** Cuando fuiste por segunda vez y viste que no estaban los mismos del año pasado. ¿Cómo te sentías?
- **MI:** Cuando fui por segunda vez y vi que no estaban los mismos del año pa
- **MC:** Del año pasado.
- **MI:** No me gustó nada.
- **MC:** Yo también me hubiese sentido un poco desubicada quizás. ¿Alguna anécdota?
- **MI:** Mientras me aseaban las chicas ponen música y bailaban.
- **MC:** ¿Qué músicas les pedías tú?
- **MI:** Metal.
- **MC:** Metal. Ahí para empezar el día fuerte. ¿Y les gustaba o no? [rialles]. ¿No?

17:14 LC: A partir d'aquí, els dos escriuen versos i busquen rimes, composant les estrofes de la cançó.

17:20 MC: El *songwriting* o la composició d'una cançó implica tot d'un procés cognitiu complex. Perquè s'ha d'estructurar, s'han de buscar paraules, que també seria un objectiu de l'àrea de comunicació. Però té l'objectiu principal del treball que fem amb el Miguel és a nivell emocional i social. Ell utilitza les cançons—per expressar emocions, canalitzar preocupacions, desitjos. Canalitzar tot allò que necessita i li dóna l'oportunitat de comunicar-se molt i d'explicar qui és el, l que durant el seu dia a dia moltes vegades es veu molt reduït per les limitacions que té.

[primers acords de la cançó 'Have you ever seen the rain']

17:56 LC: Una vegada acaba el procés de composició, el Miguel decideix quines persones de Guttmann Barcelona acompanyen a la Mireia en la interpretació.

18:06 [Mireia Canals cantant amb la música de 'Have you ever seent he rain]: Cuando iba a Sant Josep | En esta segunda vez | Pensé | A los mismos quiero ver

18:18 LC: En aquest cas, ha "enredat" a la Judit, una fisioterapeuta amb la qual treballa a Guttmann Barcelona.

18:25 [Mireia Canals cantant el final de la cançó 'Have you ever seent he rain]: De reír, eso trataba

TRANSCRIPCIÓ EPISODI 9 BEINES DE MIELINA - MUSICOTERÀPIA

[nova música]

18:35 LC: La musicoteràpia utilitza un eix conductor, la música, per a múltiples objectius. El Miguel ha dedicat cançons a la seva experiència des que va tenir l'accident; als tatuatges, als quals era molt aficionat, o a la seva gran passió, la música. Per a ell, l'objectiu principal és treballar la gestió emocional i utilitzar les cançons com a eina de comunicació i connexió amb l'entorn.

18:56 MC: Al final en la musicoterapia lo importante es que el trabajo que estamos haciendo te sirva y sirva para expresar y canalizar, y no tanto para que los demás lo conozcan, que también es parte del proceso en tu caso.

[música]

19:14 LC: I amb el Jose, quan va arribar es pretenia abordar la comunicació en la seva globalitat, a través de gestos, vocalitzacions, expressions facials i el suport de pictogrames. També treballar l'atenció i la memòria i l'ús funcional d'objectes a partir d'explorar i tocar diferents instruments.

Quan vam parlar amb el seu pare, a principis de març, el Jose no pronunciava cap paraula. A finals de juny, el tornem a veure.

[música]

19:43 Jose, JO: Me llamo Jose. Un coche se chocó y me dormí. Después de verano volvemos a Granada.

[música]

20:13 JLC: Y que vuelva a casa y que nos dé una lección de vida a todos, que es lo importante.

[fi de la música]

20:20 *[sintonia pòdcast: música i veu masculina]:* Beines de Mielina. Un pòdcast accessible de l'Institut Guttmann, coproduït amb Badalona Comunicació.

Connectant neurociència i persones.

20:33 *[música i veu femenina]:* Línia editorial: Fundació Institut Guttmann

Producció, redacció i guió: Júlia Bestard

Realització i muntatge: Jordi Abril

Locució: Míriam Díaz

Supervisió de guió: Montse López i Elisabet González

20:51 *[música i veu masculina]* Amb el suport de la Convocatòria Joan Oró 2022 de la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació.

[fi sintonia]